

Ray Bradbury (1920 – 2012): 451 stupňů Fahrenheita (1953)

1. Literární druh a žánr, literárněhistorický kontext, umělecký směr / tvůrčí skupina, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;
2. Doba a místo (děje);
3. Kompozice;
4. Hlavní postavy a jejich charakteristika;
5. Námět, témata, hlavní motivy;
6. Jazykové zvláštnosti;
7. Kulturní souvislosti.

(1) „Někdy si myslím, že šoféři vůbec nevědí, jak vypadá tráva nebo květiny, protože nikdy nejedou dost pomalu, aby je viděli,“ řekla. „Kdyby člověk ukázal šoferovi zelenou kaňku, řekne: ‚To je tráva!‘ (...) Strýček jel jednou na dálnici pomalu. Jel jenom šedesátkou a zavřeli ho na dva dny. Nepřipadá vám to směšné a taky smutné?“

„Moc přemýšlíte,“ řekl Montag stísněně.

„Málokdy se dívám na telestěny a málokdy chodím na závody nebo do zábavních parků. Proto mám asi spoustu času na bláznivé myšlenky. (...) Vsaďte se, že vím ještě něco, co vy nevíte. Ráno je na trávě rosa!“

Najednou si nemohl vzpomenout, jestli tohle věděl, nebo ne, a to ho podráždilo. (...)

„Dobrou noc!“ Vykročila k domu. Potom jako by si na něco vzpomněla, vrátila se a zvědavě a udiveně si ho prohlížela. „Jste šťastný?“ zeptala se.

„Co jestli jsem?“ zvolal.

Ale ona zmizela, odběhla v měsíčním svitu. Domovní dveře se neslyšně zavřely.

„Šťastný! Takový nesmysl.“

(2) „Co dávají dnes odpoledne?“ zeptal se unaveně.

Podruhé už od listin nevzhlédla. „Za deset minut začne hra ze seriálu ‚Hrajte s námi!‘ Poslala jsem jim pár prázdných tubiček a dnes jsem dostala poštou svoji úlohu. Natáčejí hry tak, že jedna role není obsazená. Je to nový nápad. Chybí hospodyně, a to jsem já. Když přijde na řadu vynechávka, všichni se na mě ze stěn podívají a já doplním, co tam není. (...)

„O čem je ta hra?“

„Vždyť jsem ti to právě vykládala. Je v ní ten Bob a Ruth a Helena.“

„Ach tak.“

„Je to moc prima. A bude to ještě daleko zábavnější, až si budeme moct dovolit čtvrtou stěnu. Jak dlouho to může trvat, než našetříme tolik, abychom mohli dát čtvrtou stěnu vybourat a zasadit místo ní telestěnu? Stojí jen dva tisíce dolarů.“

„To je třetina mého ročního příjmu.“

„Jsou to jen dva tisíce,“ odpověděla.

(3) Beatty se zadíval na kouřové kroužky, které vydechl do vzduchu. „Představ si to. Člověk devatenáctého století se svými koňmi, psy, kočáry, pomalým pohybem. A pak, ve dvacátém století — pusť kameru rychleji! Knihy se zkrátily. Zkondenzovaly. Vykuchali je. Víc obrázků než textu. Všechno se sesychá na vtip, na senzační závěr.“

„Senzační závěr,“ přikývla Mildred.

„Seškrtili klasiky na patnáctiminutový rozhlasový program, pak je znova seškrtili, aby se vešli na jednu stránku, a nakonec to dotáhli na deseti nebo dvanáctiřádkové heslo v naučném slovníku. Já samozřejmě přeháním. Slovníky byly pro rychlou informaci. Ale našlo se mnoho těch, kteří všechno, co věděli o Hamletovi (ty ten titul znáš určitě, Montagu, pro vás, paní Montagová, je to pravděpodobně jen podvědomá vzpomínka na nějaký titul), kteří, jak říkám, všechno, co věděli o Hamletovi, vyčetli z jednostránkového výtahu v knížce, která hlásala: Teď si můžete konečně

přečíst všechny klasiky: držte krok se sousedem! Je ti jasné, kam to vede? Z dětského pokoje na univerzitu a zpátky do dětského pokoje. To je graf intelektuálního vývoje za posledních pět století nebo o trochu déle.“ (...)

„Školní docházka se zkracuje, kázeň se uvolňuje, přestává se učit filozofie, dějepis, cizí jazyky. Angličtina a pravopis se postupně čím dál víc zanedbávají, až se nakonec ignorují skoro úplně. Žije se ze dne na den, lidi se starají jen o výhodné místo a po práci je všude plno zábavy. Nač se učit něco víc než mačkat knoflíky, otáčet vypínačem, utahovat matky a spojovat kontakty?“ (...)

Všichni musíme být stejní. Nejsou všichni zrozeni svobodní a sobě rovní, jak říká Ústava, ale všichni jsou srovnání. Jeden každý je věrný obraz všech ostatních; teprve pak jsou všichni šťastní, protože tu nejsou žádní velikáni, před kterými by se člověk cítil bezvýznamný nebo podle nichž by se mohl měřit. Tak je to! Kniha v sousedství je jako nabitá puška. Spal ji! Vyndej ze zbraně náboj! Zlom lidskou mysl! Bůh ví, kdo by se stal terčem sečtělého člověka?“